

**Eesti
Roheline
Liikumine**

Estonian Green Movement-FoE

ERL INFOKIRI

MAI 2017

- Jalgrattaga linnadžunglit avastama!
- Elav Tartu ehk "Transition towns movement" Tartus
- Prügisukeldumine?! Prügisukeldumine...Eestis?

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis
nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Mob: +372 5645 4459
E-post: info@roheline.ee

JALGRATTA- GA LINNA- DZUNGLIT AVASTAMA!

Autor MARILIIS KÕUTS
ERL VABATAHTLIK

Dokumentaalfilmis “Velosoofid” tõdes Fred Jüssi jalgrattasõidu kohta, et see on geniaalne leiutus, mida võib otsatult nautida, kui on sul hea jalgratas. Kes vähegi on elus rattaga sõitnud, see ilmselt noogutab vanameistri jutule kaasa. Tööpoolest, jalgratta selga istudes tekib sageli seletamatu rahulolu ja vabaduse tunne, mis meid aina uuesti oma kaherentalise sõbra juurde meelitab - saaks vaid pisut sõita!

Jalgrattaga sõitmist vaadatakse Eestis siiamani vaba aja veetmise viisina looduskaunitel terviseradadel. Tegelikult on jalgratas ka linnas väga efektiivne liikumisvahend, mida paljud pole enda jaoks lihtsalt veel avastanud. Mina sain jalgrattapisiku külge Tartus õppides. Seal lihtsalt oli nii, et punktist A punkti B oli kõige kiirem ja efektiivsem minna “raudse ratsu” seljas - iga ilmaga, igal ajal. Tallinnasse naastes võtsin selle põhimõtte (ja velo) endaga kaasa. Ka siin saab palju jalgrattaotsi tehtud - nõnda käin tööl, poes, kinos, sõpradel külas. Praktiline inimene küsib nüüd õigustatult, et miks ma seda teen? Milles seisneb asja kasu? Siinkohal loetlen ära mõned jalgrattasõidu plussid, igaühele midagi:

- Kasulik füüsilisele tervisele - treenitud süda, tugevam immuunsüsteem, tervislik kehakaal, magusam uni. Igapäevane jalgrattasõit on tervislik liikumisviis, mis kokkuvõttes tõstab elukvaliteeti ja suurendab tervena elatud aastate hulka. Kes heitgaase kardab, siis uuringute põhjal on jalgrattaga liiklemine hingamisteedele ohutum variant kui pidevalt autoga ummikus istuda.

- Kasulik vaimsele tervisele - väiksem stress, rõõmsam tuju, parem keskendumisvõime, lõõgastumine pärast tööpäeva.

- Lihtne ja odav - võrreldes autoga on jalgrattasõit väga rahakotisõbralik.

- Kiire - pole tarvidust istuda ummikutes, saab minna otseteede ning puudub parkimisprobleem.

- Praktiline - jalgratas on arvestatav transpordivahend mammona vedamiseks. Alustades esikorvist ja lõpetades järelkäruga võib ühe jalgratta peale ära pakkida pea terve perekonna, koer kaasa-

arvatud, rääkimata siis poekottide, turusaaduste või SmartPosti saabunud pakside vedamisest.

- Põnev - jalgrattaga sõites tunnetame oma keskkonda oluliselt paremini kui sama teed auto või ühistranspordiga läbides. Samas jõuab jalgrattaga kiiremini ja kaugemale kui jalgsi. Tekib võimalus avastada uusi kohti, uudistada oma linna üksi, pere või sõpradega, varieerida tööteekonda ja vähendada argipäevast rutiini. Iga jalgrattasõit on nagu väike seiklus “sinna ja tagasi”. Iseasi, kas lohesid ka kohtab.

- Jalgrattasõit õpetab lastele ja noortele juba varakult iseseisvust ja vastutustundlikku käitumist liikluses - kui näiteks Tallinnas Nõmme koolide esiseid soojemal poolaastal vaadata, siis on need tuubil täis jalg- või tõukerattaid! Lapsed sõidavad rõõmuga iseseisvalt rattaga kodulähedasse kooli, kui neile selleks vajalik haridus ja ohutud tingimused tagatakse. Nõmmel, näiteks, on need võimalused vähemalt osaliselt juba olemas.

- Keskkonnakasud - jalgrattasõit ei saasta õhku ning iga auto asendamine jalgrattaga annab positiivse panuse linnaõhu kvaliteeti. Samuti tekitab jalgrattasõit oluliselt vähem kahjulikku müra, mis samuti on suur probleem linnakeskkonnas. Ka vajavad jalgrattad oluliselt väiksemat sõiduala kui autod, mis omakorda tähendab, et kergliiklusteede eelistamine aina laienevatele magistraalidele jätab rohkem ruumi rohealadele, kõnniteedele ja laste mänguväljakutele, millest võidavad kõik linlased. Ilmaasjata ei ole paljud maailma autostumisprobleemide käes vaevlevad linnad (Berliin, Minneapolis, Buenos Aires jt.) asunud edukalt propageerima alternatiivseid transpordiviise, sh. jalgrattaid.

Jalgratas on linnas liikumiseks suurepärane abivahend. Foto: Pixabay.

Tundub, et jalgrattaga sõitmine pole üldse paha mõte, või mis? Linnaratturluse osas saame eeskujuks võtta meiega praktiliselt samal laiuskraadil asuvad kohad nagu Kopenhaagen, Amsterdam, Helsingi. Neis linnades on igapäevane kondimootoril liikumine kasvavas trendis ning erinevad jalgrattasõitu soodustavad lahendused järele proovitud või proovimisel. Statistika andmetel tehakse Kopenhaagenis ca. 56% kõikidest sõitudest jalgrattaga, Amsterdams ~40%, Helsingis ~11%, Tallinnas aga vaid ~1%. Pindala poolest on Tallinn Helsingist ja Amsterdamist väiksem. Meie pealinnas jääb paljude linna piires elavate inimeste liikumis-

vajadus 10 km raadiusesse. See on distants, mille saab edukalt läbida ka jalgrattaga - olles enamikule sõitjatele jõukohane ning aja-ja rahakulu mõttes autost efektiivsem.

Palju räägitakse, et meie kliima ei sobi jalgrattaga sõitmiseks. Tõsi, päris iga päev välja ei kutsu. Samas, vaadates viimaseid aastaid, kipuvad meie talved olema kahjuks pigem lumevabad, aga see-eest jälle jalgrattaga sõidetavad. Kinnitan enda kui pigem mittesportliku linnaratturi kogemusest, et kuiva ilmaga on ka väikeste plusskraadidega väga mõnus sõita. Mõistlik riietus ning liigutamine hoiavad külma eemal ning pärast umbset kontorit mõjub jahe õhk värskendavalt. Samuti on soovijatel võimalik osta talvine varustus rattasõiduks kasvõi lumehangede vahel.

Jalgrattasõit on hea võimalus veeta aktiivne päev koos perega. Foto: Flickr.

Mis puutub jalgrattaga sõitmise ohtudesse nagu kukkumine ja liiklusõnnetused, siis selles osas saame ise palju ära teha ning ei ole praktiline lähtuda vaid halvimast stsenaariumist. Vigastutega liiklusõnnetusi juhtub pea igapäevaselt, ometi ei jäta inimesed seetõttu autoga sõitmata või jalgsi kohvikusse minemata. Miks siis peaks samal põhjusel vältima jalgrattasõitu? Vastupidi, mida enam on linnapildis rattureid, seda rohkem nendega arvestatakse, seda nii liikluses kui ka uute kergliiklusteede loomisel ning olemasolevate parendamisel. Mida parem taristu, seda turvalisem rattasõit. Kergliiklutaristu loomine, nagu näitab teiste linnade eeskujul, on pikas perspektiivis hoopis raha kokkuhoid. Sinna alla lähevad väiksemad haigekassa kulud (tervislikum eluviis) kui ka teede korrashoid. Nimelt, autoteede pidev parandamine ja ehitamine on tohutu rahakulu võrreldes kergliiklusteedega.

Jalgrattasõidu ajal näed ja tunnetad rohkem enda ümbrust kui autoga liigeldes. Foto: Pixabay

Muidugi on jalgrattaga sõitmisel ka väärtushinnanguline aspekt. Kas üldse sobib pintsaku või kontoriseelikuga sadulasse ronida ja büroosse vända, lips tuules lehvimas? Selle küsimuse jätan igaühe enda otsustada. Hollandi eeskujul võiks väita, et jalgrattal tööle ilmuv peaminister võib mõjuda vägagi väärikana, rääkimata siis kergliiklusteedel veerevatest kontoritöötajatest, kes Amsterdamis linnapildis on tavapärane nähtus. Kes vähegi on linnas jalgrattaga sõitnud, see ilmselt teab, et ca. 30-minutiline sõit ei kurna ega räsi. Vastupidi, see tõstab toonust, annab värske jume ning võib koguni tujugi rõõmsaks teha. Tegudel ja saavutustel põhinev sotsiaalne staatus võiks jalgrattal liiklemisest vaid tõusta, sest näitab, et inimene on aktiivne, hoolib oma tervisest ning panustab paremasse linnakeskkonda. Muidugi eeldab see, et ka tööandjad hakkavad soosivamalt suhtuma ja võimalusi looma selleks, et töötajad saaksid kasutada igapäevase sõiduvahendina jalgratast.

Elame urbaniseeruvast maailmast, kus linnakeskkond muutub reeglina aina kitsamaks, saastunumaks ja kärarikkamaks ning linnaelanikud, osaliselt nende samade probleemide tõttu, liiguvad aina vähem. See omakorda toob kaasa kehva tervise, stressi, autostumise probleemid ning pikas perspektiivis läheb riigile kalliks maksma. Need samad ilmingud on juba nähtavad ka Tallinnas. Paljude teiste linnade eeskujul Euroopas ja mujal maailmas näeme, et jalgratas on üks väga soodne, efektiivne ja tegelikult ka mugav vahend nende murede vähendamiseks. Jalgrattaga liiklemine võiks Tallinna linnapildis olla hoopis levinum, kui ta seda hetkel on. Pool sammu selleks võiks astuda inimene - teise poole aga juba linn/riik, luues sõitmiseks soodsa keskkonna. Võita on siin palju, kaotada suurt mitte midagi, peale liigsete kilode ehk!

Kergliiklusteede tanstu annab võimaluse jõuda kiirelt ühest kohast teise. Foto: Pixabay

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis
nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Mob: +372 5645 4459
E-post: info@roheline.ee

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis
nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Mob: +372 5645 4459
E-post: info@roheline.ee

ELAV TARTU EHK “TRANSITION TOWNS MOVEMENT” TARTUS

JIRÍ KREJČÍ

MTÜ MAJAKAS

Linna jätkusuutlikuse arendaja

Linnad üleminekul liikumine ehk Towns in Transition movement alustas mais ametlikult oma tegevust Tartu linnas. Elav Tartu on hoolivate ja säästvate linnakogukondade võrgustik, mis ühendab ja tugevdab Tartu kodanike, grupe ja organisatsioone, mis linna kontekstis tegelevad säästva arenguga.

Transition towns movement sai alguse 2004. aastal Suurbritanias Rob Hopkins eestvedamisel. Praeguseks hetkeks on liikumine kandunud 50 riiki, kus tegutseb kokku üle 1000 algatuse. Alates 2010. aastast on liikumisel online võrgustik www.transition-network.org, mis ühendab ülemaailmsemaid algatusi.

Elava Tartu liikmed tegutsevad enda valdkondades, kuid nende teod on laiemas plaanis kooskõlas elurikkama, kestlikuma ja rohelisema Tartu visiooniga.

Elav Tartu võrgustik keskendub säästvate lahenduste leidmisele kohalikul tasandil, kasutades abiküsimust – „Mida meie, kui Tartu kodanikud, võime praktiliselt teha selleks, et muuta Tartu linna jätkusuutlikumaks?“.

Üks põhilistest väärtustest on idee, et pole vaja oodata kuni riik või korporatsioonid leiavad lahenduse keskkonna probleemidele või kliima soojenemisele. Meil, kodanikel on piisavalt palju jõudu, oskusi ja tahet oma linnakeskkonna tingimusi kujundada elu- ja keskkonnasõbralikumaks.

Ühine eesmärk tekitab võrgustikus palju võimalusi koostööks ning erinevate praktiliste projektide algatamiseks, mis otseselt panustavad kohalikule jätkusuutlikkusele. Näidetena võib tuua Ruunipizza ja Jalgrattatehase omavahelise koostöö, kus Ruunipizza hoovist saab jalgrataste laenuspunkt ning Maarja Küla elanike tegutsemise Aleksandri Avatud Aias. Tulevikus võiks eeskuju

võtta Inglismaa algatustest, kus „ülemineku linnades“ investeerib kohalik naabruskond ühiselt päiksepaneelidesse, mis paigaldatakse näiteks kooli katusele.

Tartu algatus algas networking avaüritusega Tartu Loodusmajas. Üritusest võtsid osa kodanikud, kelle hulgas oli ka organisatsioonide, nagu näiteks Tartu Eksperimentaalne Jalgrattatehas, Eesti Roheline Liikumine, Tartu Loodusmaja, Ruunipizza, Juurikas, MTÜ Elukas, MTÜ Majakas, OÜ Stepup, esindajaid. Ürituse eesmärk oli Elava Tartu ja Towns in Transition liikumise kontseptsiooni tutvustamine ning huviliste vahel esimeste sidemete tekitamine. Samuti toimus Elava Tartu veebilehe avalikustamine, kus osalised saavad jagada infot enda tegevuste kohta ning leida koostööpartnereid. Edaspidi hakatakse iga kuu esimesel teisipäeval korraldama info, nõu ja oskuste vahetamise üritusi. Üritusel jagatakse infot Elava Tartu liikmete tegevustest ja algatustest. Niiviisi tugevdatakse võrgustiku sidemeid ning tuletatakse meelde, et meid, kes me jagame ühist visiooni Tartust, on palju.

Igakuistele kokkusaamistele on teretunud kõik tartlased, kes jagavad Elava Tartu väärtusi. Võrgustiku põhimõtetega võib ennast kurssi viia veebilehel www.elavtartu.weebly.com

“Elava Tartu” networking üritus. Foto: Maari Soekov.

PRÜGISUKELDUMINE?! PRÜGISUKELDUMINE... EESTIS?

MARYLIIS TEINFELDT

BLOGIJA, www.nullkulu.ee

Mina käisin ühel hilisõhtul *dumpsterdive*´imas ehk prügiskeldumas. Kes ei tea, mis see on, siis kokkuvõtvalt on tegemist kaupluste poolt äravisatud kauba jahtimisega. Kõige populaarsem on söögikõlbliku toidu otsimine. Eestis toimub suurim toidu raiskamine meie endi kodudes, moodustades 42% kogu riigi toidukaost. Kauplustes on toidukadu 5%, mis võib esialgul väga väikese numbrina näida. Üllataval kombel on aga võimalik Eestis ainuüksi prügiskeldussaadustega oma toidulauda täita.

Eestis on mitmeid lahendusi kasutusele võetud, et leevendada toiduraiskamise probleemi. Teema on olnud aastaid õhus, see on läbi käinud nii Pealtnägijast kui ka Tallinn Music Weekilt. Kõige parem lahendusnäide on Toidupank, kuhu saavad ka kauplused oma söögikõlblikku, parim enne ületanud toitu annetada. Kaupluses on aga sedasorti toit Tarbijakaitse seaduse kohaselt eraldatud, mis ei mõju toote müügiedukusele kuigi hästi. Küll aga on kauplustes aktiivsemalt hakatud kasutama vastavaid allahindlusi, mida kleebitakse toodetele, mille parim enne on peatselt kätte jõudmas.

Suur osa puu- ja köögivilju visatakse ära juba enne polettidele jõudmist.

Foto: erakogu

kätte jõudnud. Tegemist on leivapoolisega, mis liigub otsejoones prügikasti. Saksamaa Toidu- ja Põllumajandusminister Christian Schmidt on pakkunud sellele probleemile lahenduse loobuda antud määrgisest üleüldse. Väga huvitav idee - pannes vastutuse tarbijale endale. Kas pole? Kõlblik kuni määrgis on ju tegelikult tootjapoolne garantii ja toote lisaväärtus. Nii mõnigi meist on kogemata söönud toitu, mille säilivustähtaeg on läbi ja mitte midagi ei ole hiljem juhtunud. Vahel võib ka enda meeli usaldada.

Õeldakse, et julge hundi rind on rasvane. Üks toiduraiskamise vastane alternatiiv on freeganismi üks vorm: prügiskeldumine ehk linnakorilus. Sattusin ühel õhtul kogunud prügiskeldujaga sedalaadi seiklust ette võtma. Tema hobi, elustiil sai alguse Hispaanias elades, ainult et seal küll hoopiski teistes tingimustes. Lõuna-Euroopas käivat tegevus päevavalgel. Samuti ei ole seal sellega seotud halba mainet, mitte nagu siin: kes näpuotsaga ka prügikasti kaant liiga kaua puudutab on asotsiaal, eluheidik, kodutu. Nüüd, Tartusse kolides, on ta prügiskeldumise endaga kaasa võtnud. Kindlasti peab aga ütlema, et prügikastisukeldumine on ebaseaduslik. Aastal 2008 on näiteks tingimisi karistatud inimest, kes soovis realiseerimistähtaega ületanud toidukaupa prügikastist võtta. Konkreetse juhtumi puhul saadi karistuseks kahekuuline vangistus 18-kuulise katseajaga ebaseaduslikult võõrale kinnisele territooriumile tungimise eest. Pealegi on prügiskeldumine pigem marginaalne hobitegevus, ka minugi eksperiment oli ette võetud vaid eesmärgiga näha oma silmadega praegust toitu raiskavat olukorda.

Minu elu esimese prügiskeldumisega saime saagiks mungoa idusid, mitu kilo banaane, kilekotis šampinjone, kuus mangot, pakendis martsipanistruudli, spinatisau, pakkekiles ciabattat ja veel hulgi saia-leiba. Põhimõtteliselt kõik prügiskeldumise viljad olid prügikastis kilekoti sees ja puhtad. Ainult idude karbi pidin ma kodus kindlasti ära loputama. Kõik muud asjad käisin igaks juhuks sooja vee ja seebiga üle, ning vaatasin ülima kriitilise pilguga, mida julgen ja mida ei julge süüa.

Osa toidust, mille autor sai prügiskeldumise käigus. Foto: erakogu.

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Mob: +372 5645 4459
E-post: info@roheline.ee

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Mob: +372 5645 4459
E-post: info@roheline.ee

Mida ma õppisin? Kõige suurem üllatus oligi see, et söögikõlblik toid on prügikastis. Isegi, kui statistika näitab, et kaupluses raisatakse toitu kõigest muudest raiskajatest kõige vähem, siis realsuses on see väike protsentarv ikka mitmepäevane toidukogus. Praeguse olukorra järgi on võimalik Eestis elada ära ainuüksi prügiskeldatud toidust.

Samuti pani mu pead vangutama tõsiasi, et suured toidukauplused ei sorteeri oma jäätmeid. Isegi, kui kaupluses on olemas biojäätmekonteiner, on toit ikka olmejäätmatega ühes. Häbi! Muidugi jääb vastuseta ka küsimus, miks on söögikõlblik toid prügikastis, mitte Toidupangale üle antud?

Osa toidust, mille autor sai prügiskeldamise käigus. Foto: erakogu.

PÕNEVAT LUGEMIST, VAATAMIST

* * *

Mõnda aega tagasi levis uudis plastikut söövatest putukavastsetest kui potentsiaalsest lahendusest plastikuga seotud probleemidele. Siiski selgub, et igal mündil on kaks poolt ja selliste röövikute massprodutseerimine tooks omakorda kaasa probleeme. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/apr/25/plastic-eating-bugs-wax-moth-caterpillars-bee>

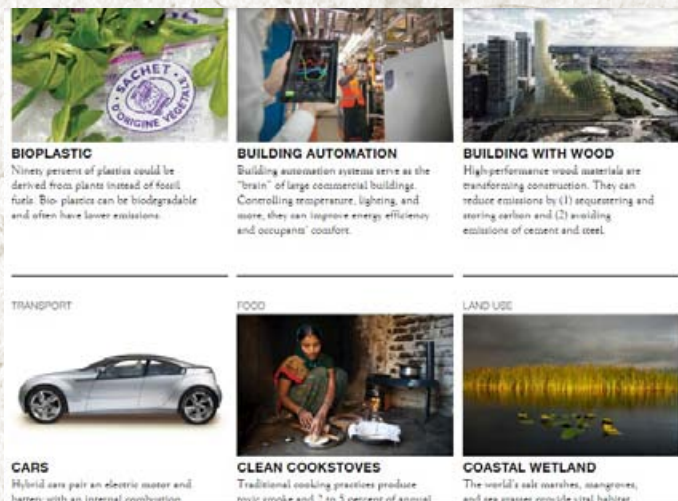

Selleks, et röövikute abil plastikprügi koguseid vähendada, oleks vaja meele tutes kogustes röövikuid. Foto: Federica Bertocchini/Paolo Bombe/PA.

* * *

Mitmekülgne ja arvukas valik erinevatest lahendustest, mis aitaksid võidelda kliimamuutustega, vähendades kasvuhoonegaaside teket.

<http://www.drawdown.org/solutions>

Väike kokkuvõtlik valik võimalikest lahendustest, mis aitaksid vähendada kasvuhoonegaaside teket. Foto: kuvatõmmis.

OSALE

9. JUUNI
kell 14:00-19:00 Tartu piknikupaigad,
Tartu Loodusmaja
Linnaorienteerumine
„10 punktiga ökovormil!“
FB üritus:

<https://www.facebook.com/events/446536309014777>

21-25 JUUNI
Tšehhi
Klimakemp 2017 (Rahvusvaheline
kliimamuutuste-teemaline laager)
Rohkem infot:
<https://limityjsmemy.cz/en/klimakemp-2017/>

26-29. JUUNI
Algallika külalistemaja Läänemaal Suvekool
“Minimalism: vähem asju, rohkem elu”
Registreerumine: <https://goo.gl/fdyH0w>
Lisainfo: Kai@roheline.ee

3-8. JUULI
Hel'i poolsaar, Poola
CCB mereteemaline suvekool
„Our Common Baltic“
Eelmisel aastal toimunu (näidiseks):
<https://goo.gl/yGcLTm>
Registreerumiseks kirjuta:
Anna@roheline.ee

Eesti Rohelise Liikumise infokirja ilmumist rahastab Euroopa Liit
ja infokirja sisu eest vastutab Eesti Roheline Liikumine.

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis
nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Mob: +372 5645 4459
E-post: info@roheline.ee

Eesti Roheline Liikumine Tiigi 8-24, 51003 Tartu
Mob: +372 5645 4459 E-post: info@roheline.ee
Jälgi meie tegevusi ka Facebookis nime all
Eesti Roheline Liikumine

Toimetaja: Anna Trei
anna@roheline.ee

Kujundaja: Neeme Möll

